

Rússia, el vell problema

LA UNIÓ EUROPEA HA ENEGAT UNA INICIATIVA PER CONTRARESTAR ELS RUMORS I LES CAMPANYES DE DESINFORMACIÓ EXPANDIDES PER RÚSSIA, L'IMPERI ENCOBERT QUE SEMBLA ENYORAR LA GUERRA FREDA.

Hi ha algun fil que uneixi l'actitud cada cop més agressiva de Putin respecte a Europa amb la inestabilitat d'Ucraïna, passant per l'anomalia política bielorussa, la tensió ètnica latent a les repúbliques bàltiques, alguns extravagants règims de l'Àsia central i les sospitoses fluctuacions en els mercats de certes matèries primeres? Doncs sí: aquest fil existeix, i abasta un territori de milions de quilòmetres quadrats. Formalment, l'Imperi rus va ser proclamat el 1721 i dissolt el 1917. Formalment, és clar. La realitat és que aquesta immensa i territorialment compacta extensió es va començar a forjar al segle XVII, i va fer la seva última annexió –fallida– el 1979, a l'Afganistan. Després de la Segona Guerra Mundial, s'havia apropiat una part del territori japonès, les illes Kurils, i de l'alemany (l'enclavament de Königsberg, avui Kaliningrad, ciutat natal ni més ni menys que de Kant, quan allò encara era part de la Prússia Oriental). Primer van ser els tsars, després els dinosaures del PCUS i ara li toca a Putin: és la versió 3.0 de l'Imperi rus, la del segle XXI. El problema, doncs, no era el tsarisme ni el comunisme. El problema es diu Rússia i ha distorsionat greument la política internacional des del segle XVIII. Les autoritats de la Unió Europea van reaccionar fa només unes setmanes a les campanyes sistemàtiques de desinformació del Kremlin adreçades, com en temps de la Guerra Freda, als occidentals més incauts. Els recomano que visitin la plana <https://ewwsdisinfo.eu>. No es tracta de cap anècdota, sinó de quelcom molt preocupant.

El que avui anomenem Federació Russa constitueix un imperi que, malgrat la seva extensió, sempre ha passat desapercbut. En l'època dels tsars, perquè no tenia oceans pel mig; en la de l'URSS,

FERRAN
SÁEZ MATEU

perquè l'agressiu nacionalisme rus va aconseguir el miracle de fer-se passar ni més ni menys que per una forma d'"internacionalisme" (!?) gràcies al paradís comunista que prometia expandir. No és casual que l'imperi rus assolís la seva màxima extensió en aquella metamorfosi de si mateix denominada "Unió Soviètica": comptava amb el suport de molts passerells occidentals que creien que allò era una materialització de la utopia. De fet, ho era per als russos, però no per als estonians, posem per cas, que van alçar el vol quan van poder.

En la seva tercera versió, la de Putin, el vell imperi es fa passar ara per una mena de contrapès necessari en-

tre els Estats Units, la Xina i la Unió Europea. La realitat, però, és ben bé una altra. Després de 70 anys de socialisme real, l'únic trumfo del vell nacionalisme rus és recompondre el seu imperi a còpia de pressionar les seves antigues possessions per mitjà del gas i del petroli, i de fomentar sense complexos l'etnicisme entre les minories russes, que mai s'han integrat culturalment en les noves repúbliques independents. De fet, on la premsa sol posar "pro-russos", com en el cas d'Ucraïna i les repúbliques bàltiques, els recomano que treguin el "pro" i deixin el "russos"; llavors s'entenen coherentment certes coses que, en l'altra versió, estan totalment mancades de sentit. I on posa "pro-europeus", treguin el "pro" (i fins i tot l'"europeus") i posin simplement "ucraïnesos", o "lituans", i així ens acostarem també al problema real. Des del segle XVIII fins avui mateix Rússia ha percebut Europa com un mirall incòmode, delatador.

Rússia va constituir el primer gran error de Marx, que havia descartat una revolució proletària en un lloc sense proletaris. També va ser una pertorbació en les fronteres més remotes de l'Europa del XIX, perquè constituïa l'últim reducte d'un feudalisme aliè a la revolució industrial i a l'alfabetització. I va continuar sent un enorme problema al llarg del segle XX: un règim opressiu, inoperant i manicomial, basat en la violència i la desinformació sistemàtica. La Rússia soviètica va escapar el destí de països sencers i l'existència de centenars de milions de persones, i va conduir el món a una falsa polarització, les conseqüències militars de la qual podrien haver estat terribles. I ara li toca el torn a Putin, que ha substituït els míssils pels rumors cibernètics malintencionats. Quin tip, no?

Escriptor i professor a la URL